

“Al-Qaida també vol la bomba”

El cap dels inspectors d'armes de l'ONU, Mohamed al-Baradei, parla dels perills de noves potències mundials com Corea del Nord i l'Iran, de les possibilitats d'eradicar el mercat negre nuclear que pretén proveir les organitzacions terroristes i de la lluita per a la seva reelecció.

Al-Baradei, de 62 anys, diplomàtic egipci llicenciat en dret a la New York University, dirigeix des del 1977 l'Organisme Internacional d'Energia Atòmica (IAEA). La seva tasca a l'ONU consisteix a evitar la proliferació d'armament nuclear.

—Fa dues setmanes que Corea del Nord va declarar que tenia armament nuclear. És cert que Pyongyang posseeix la bomba? I, si és així, és molt gran el perill que el dictador Kim Jong Il la utilitzi?

—Estic molt preocupat pel desenvolupament de Corea del Nord, tot i que no puc afirmar amb tota seguretat que Pyongyang tingui armament nuclear preparat per a entrar en funcionament. És cert que ells tenen coneixements i prou plutoni per a fabricar des de sis a vuit bombes. Ja fa dos anys que vam haver de prendre mesures d'inspecció *in situ* i ens van fer fora del país. Això va donar als nord-coreans temps per desenvolupar un programa nuclear, però també pot ser que exagerin: és evident que el règim veu la bomba atòmica com la seva única carta en les negociacions.

—Com pot saber el món si es tracta d'un bluff? I, si no, com podem desactivar la bomba?

—Només hi ha una solució: les centrals nuclears de Corea del Nord han de sotmetre's de nou al control de l'IAEA. Pyongyang se sent aïllat internacionalment, amenaçat militarment i en una situació econòmica desesperada.

—Pel seu deute.

—Com sempre. El règim només acceptaria la renúncia a la bomba atòmi-

ca si a les negociacions se'ls ofereix un complet paquet de mesures per superar aquesta desesperació i que els ofereixi un estímul econòmic.

—Està pressuposant que Kim Jong Il no és un aventurer impetuós i sense escrúpols sinó un polític fred i calculador.

—He de partir de la base que l'interessa millorar les condicions de vida al seu país. La fallida comportaria un gran risc per al seu règim. Jo l'exhorto a deixar a l'IAEA entrar de nou a Corea del Nord. Si cal fer un gest especial, jo mateix estic disposat a anar-hi.

—Bush sembla més preocupat pel programa nuclear de l'Iran que pel de Pyongyang. El Govern iranià diu que només està interessat en l'ús civil de l'energia nuclear, però ha mentit contínuament a les autoritats de l'ONU. El sector més intransigent de l'administració Bush diu que vostè és massa tou amb els iranians.

—És indiscutible que en el passat l'Iran ha mentit i ens ha enganyat. Ho hem reflectit amb tota claredat als nostres informes. Però l'Iran ha millorat la col·laboració, una cooperació a la qual està obligat per haver signat el Tractat de No Proliferació (NPT). Gràcies a la nostra pressió, Teheran va signar el protocol addicional l'any anterior, la qual cosa ens permet fer inspeccions completes amb menys temps d'avís. Estic enormement orgullós del que hem aconseguit a l'Iran. Fa 18 mesos, el país era com una mena de forat negre per a nosaltres...

—...i això vol dir que les inspeccions de l'IAEA van fracassar profundament...

—...però ara tenim molt clar el que hi passa.

—De debò? Iran té prou petroli i, sobretot, prou gas natural per a poder prescindir de l'energia nuclear.

—Sempre es poden trobar justificacions tècniques per a tot. Però jo no dic que el Govern de l'Iran no pensi a fabricar la bomba. Si han decidit fabricar un programa d'armes nuclears secret (del qual fins ara no hi ha proves), podrien disposar d'una bomba d'aquí a dos o tres anys.

—Els americans i els israelians no ho permetran. Només queda l'opció militar, que el president Bush no descarta.

—No crec que un atac militar pugui resoldre aquest problema, com a molt faria que s'endarrerís. Després d'un atac, els iranians crearien una arma en la clandestinitat, amb la màxima precisió i rapidesa possibles.

—Quina és la millor manera perquè abandonin aquestes ànsies de posseir la bomba?

—Cal que l'IAEA faci inspeccions, però també calen iniciatives diplomàtiques de Londres, París i Berlín, que celebri especialment. Tot i això, segons la meua opinió, les iniciatives tindrien més èxit si també vinguessin dels Estats Units i equilibressin la balança amb Europa. Ens cal un front comú.

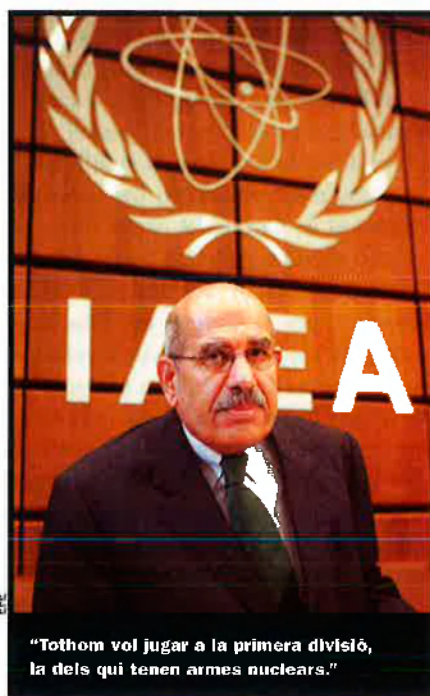
—No sembla que això hagi de passar. D'una banda, Teheran posa les coses difícils als europeus i no fan cap concessió verificable. D'altra banda, el Govern dels Estats Units es limita a amenaçar els iranians, sense oferir-los incentius.

—Per als iranians es tracta de tenir més seguretat militar, de més tranquil·litat econòmica, de transferències de tecnologia. Aquests avenços són difícils de pensar sense Washington. Fins i tot l'entrada en l'Organització Mundial del Comerç, a la qual Teheran aspira, depèn dels Estats Units. Fa uns quants anys que van ordenar un embargament comercial contra Teheran.

—És el que passa amb les negligències dels americans: no pot ser que estats com Corea del Nord o l'Iran siguin recompensats per haver vulnerat obligacions internacionals.

—El Tractat de No Proliferació només va legitimar l'arsenal perquè alhora obligava al desarmament i al lliurament dels coneixements perquè

“En el tràfic nuclear participen científics amb una gran visió per als negocis, empreses sense escrúpols i potser també òrgans estatals: un supermercat nuclear”



l'energia nuclear només sigui per a l'ús civil. A final dels vuitanta i als anys noranta es van fer uns passos de desarmament molt esperançadors, però es va arribar a un estancament. Actualment encara hi ha desenes de milers d'armes nuclears. N'hi ha massa. El debat americà sobre *mini nukes* (armes nuclears petites) contradia l'esperit del tractat. En aquest aspecte puc

entendre les crítiques del Tercer Món. Però, és clar, no pot ser que continuament vagi sortint gent nova amb armes nuclears, encara que només siguin virtuals i s'intenti fer xantatge, o que pensin que la seva seguretat només es pot garantir amb armes.

—Quan parla dels nous, el món ha acceptat sense protestar que l'Índia, Pakistan i Israel hagin esdevingut potències nuclears.

—Hem d'intentar comprendre cadascun dels casos, el que mou un país a fer aquest pas, el sentiment nacional d'humiliació, les idees sobre seguretat... Cal intentar que aquestes pors desapareguin, si no, amb els avenços tècnics, tindrem vint noves potències nuclears d'aquí a vint anys. Tothom vol jugar a la primera divisió, i a la primera divisió només juguen els qui tenen armes nuclears.

—El que diu sona com el que diria un professor que ha de prohibir alguna cosa als seus alumnes sense poder oferir-los res més que unes quantes lllaminadures.

—Ja havia establert aquesta comparació parlant amb la meua dona. Treballa en un parvulari i de vegades s'utilitzen mesures similars.

—Està familiaritzat amb la problemàtica nuclear des de fa dècades. Alguna vegada hi ha hagut un perill tan gran que algú utilitzés armament nuclear?

—Encara no. La guerra nuclear s'acosta si no pensen en un nou sistema de control internacional. Durant els últims anys s'han produït tres fenòmens que han canviat el món radicalment: en primer lloc, els esforços d'alguns països per dominar la tecnologia de producció de material de fissió capaç de crear energia nuclear; en segon lloc, la formació d'un mercat negre internacional de material nuclear; i, finalment, la intenció explícita dels terroristes d'aconseguir armes de destrucció massiva.

—Creu de debò que una organització terrorista podria fabricar armes nuclears?

—Al-Qaida també vol la bomba. A l'Afganistan es van trobar documents segons els quals aquesta organització estudiava la manera d'accedir-hi. No hi ha proves que ho hagin aconseguit. Tampoc no tenim indicis

que els terroristes, després del caos posterior a la desaparició de la Unió Soviètica hagin tingut a accés a quantitats decisives de material nuclear. Els terroristes voldrien detonar la bomba, és a la naturalesa de la seva ideologia, res no els detindria. Creuo els dits perquè mai no hi hagi un escenari així.

—No pot fer res més que crear els dits?

—Treballem intensament per descobrir el mercat negre amb totes les seves ramificacions. Voldria poder dir que hem descobert què hi ha, on és i com funciona. S'hi treballa amb una intel·ligència fantàstica i es mouen unes quantitats de diners immenses. Hi participen científics amb una gran visió per als negocis, empreses sense escrúpols, possiblement també òrgans estatals: un supermercat nuclear.

—La xarxa del "pare de la bomba atòmica" està desarticulada. Abdul Qadir Khan va crear tecnologia i plànols a Líbia i ara viu a Islamabad sota arrest domiciliari. Un dels seus homes més importants, Sajid Abu Tahir, és a la presó, a Malàisia. Ha tingut accés a tots dos?

—Els experts de l'IAEA van poder mantenir una llarga conversa amb Tahir. També haurien volgut parlar amb Khan, però el Govern pakistanès no ens ho ha permès. La investigació avança i els resultats són secrets.

—El contrabandista nuclear Khan va estar a Corea del Nord una dotzena de vegades. La gran sospita és que Pyongyang podria convertir-se en el centre del mercat negre internacional.

—Un règim aïllat amb una situació econòmica dramàtica i que se sent arraconat podria acabar pensant en exportacions d'aquest tipus.

—Vostè o la seva organització haurien de reconèixer que el Tractat de No Proliferació Nuclear ha fracassat?

—El NPT ens ha regalat alguns èxits en els últims anys, però és cert que ja no es pot continuar així. Hem de modificar el tractat urgentment. Al maig hi haurà una ocasió única perquè el món sigui més segur. Els caps dels estats més importants es reuneixen a Nova York, a la conferència de control del NPT que se celebra cada cinc anys.

—Què els proposarà?



"Tothom ha d'entendre que les tensions polítiques en algunes zones, com ara l'Orient Pròxim i Corea, han impulsat la proliferació d'armament nuclear."

—Reforçar els controls de seguretat amb les inspeccions segons el protocol addicional com a norma. Castigar automàticament les vulneracions del NPT, sobretot les retirades, amb sancions del Consell de Seguretat de l'ONU. Sotmetre a control internacional el material amb què es poden fabricar armes, com l'urani enriquit o el plutoni. Tothom ha de renunciar a alguna cosa, estem entre l'espasa i la paret: la construcció de noves instal·lacions per a la producció de material de fissió s'ha de suspendre com a mínim cinc anys. Els països amb material nuclear han de garantir als pobres el subministrament de combustible nuclear per a ús civil.

—És un programa molt ambiciós que exigeix un replantejament radical. Com és que és tan optimista i no pensa que només es tracta de guanyar temps?

—Tothom ha d'entendre que el temps no sempre va a favor nostre, que les tensions polítiques en algunes zones, com a l'Orient Pròxim i a Corea, han impulsat la proliferació d'armament nuclear, que no pot tornar l'esperit de l'armament nuclear.

—La conferència del maig també podria ser l'última del seu mandat. El sector dur de l'administració de Bush intenta fer-lo fora, no el poden veure perquè els

seus càlculs del potencial nuclear de l'Iraq eren tan correctes?

—No ho sé. L'explicació oficial contra el meu tercer mandat que donen els polítics dels Estats Units és que amb dos mandats n'hi ha prou. Jo em presento a la reelecció. No he sentit res sobre un altre candidat i crec que molts estats em donen suport.

—L'ofèn que, segons la premsa, el servei secret dels Estats Units li hagi intervingut el telèfon?

—Des del punt de vista professional no tinc res a amagar. Però no és agradable que no puguis parlar per telèfon en privat amb la teva dona o la teva filla. Hi ha tota una campanya bruta contra mi, amb coses com que un egipci no pot ser imparcial respecte al terrorisme islamista i els revelarà tots els secrets.

—I malgrat tot vol continuar?

—No continuar no em treuria la son, però voldria donar una empenta a la reforma del NPT i influir positivament en els casos de Corea del Nord i de l'Iran. El món tal i com el coneixem no sobreviurà a una mena de tsunami provocat per la mà de l'home.

Erich Follath i Georg Mascolo

© Der Spiegel

Traducció: David Egea